

Mogu li tražiti naknadu štete?

Pravno priznati vidovi nematerijalne štete za koje se može priznati novčana naknada su:

- 1) Pretrpljeni i budući fizički bolovi
- 2) Pretrpljeni i budući strah
- 3) Pretrpljeni i budući duševni bolovi zbog umanjena životnih aktivnosti
- 4) Pretrpljeni i budući duševni bolovi zbog naruženosti
- 5) Pretrpljeni i budući duševni bolovi zbog povrede ugleda i časti
- 6) Pretrpljeni i budući duševni bolovi zbog povrede slobode
- 7) Pretrpljeni i budući duševni bolovi zbog povrede prava ličnosti
- 8) Pretrpljeni i budući duševni bolovi zbog smrti bliskog lica
- 9) Pretrpljeni i budući duševni bolovi zbog naročito teškog invaliditeta bliskog lica
- 10) Pretrpljeni i budući duševni bolovi zbog krivičnog djela protiv spolnog integriteta, dostojanstva ličnosti ili morala.

Potraživanje naknade štete zastarijeva za tri godine od kada je oštećeni saznao za štetu i lice koje je štetu učinilo (subjektivni rok). Objektivni rok iznosi pet godina od dana kada je šteta učinjena. Pojam saznanja za štetu podrazumijeva saznanje o njenom postojanju i obimu odnosno visini naknade štete. Ne može se govoriti o nastupanju zastarjelosti potraživanja sve dok štetne posljedice nastaju i dok nisu dobile konačan oblik.

Tužba za naknadu štete podnosi se Općinskom sudu u Zenici kao prvostepenom organu. U parničnom postupku sud odlučuje u granicama zahtjeva koji su postavljeni u postupku. Stranke su dužne iznijeti sve činjenice na kojima zasnivaju svoje zahtjeve i izvoditi dokaze kojima se utvrđuju te činjenice.

Parnični postupak se pokreće tužbom. Tužba mora sadržavati: 1) osnov za nadležnost suda, 2) određen zahtjev u pogledu glavne stvari i sporednih potraživanja (tužbeni zahtjev), 3) činjenice na kojima tužilac zasniva tužbeni zahtjev, 4) dokaze kojima se utvrđuju te činjenice, 5) naznaku vrijednosti spora, 6) pravni osnov tužbenog zahtjeva i 7) druge podatke koje u skladu s odredbama člana 334. Zakona o obligacionim odnosima FBiH mora imati svaki podnesak.

Kome se možemo obratiti?

Za informisanje građana u slučajevima povećanog nivoa zagađenja zadužena je **Služba za komunalne poslove i ekologiju Grada Zenica**, telefon 032 244 263.

Izvan radnog vremena, za informisanje je zadužen **Operativni centar Službe civilne zaštite**, telefon 032 247 939 (u funkciji je 24 sata).

Za velike zagađivače, jedina ovlaštena institucija koja ih smije kontrolisati je **Federalna uprava za inspeksijske poslove**, telefon 033 226 644 (u funkciji je 24 sata). Federalni inspektor u Zenici je tokom radnog vremena dostupan na telefon 032 240 619.

Za manje zagađivače, nadležne su **Kantonalna uprava za inspeksijske poslove** (telefon: 032 460 800) i **Služba za inspeksijske poslove Grada Zenica** (telefon 032 249 102).

Koji zakoni nas štite?

- Zakon o zaštiti okoliša FBiH (Sl. novine FBiH 33/03, 38/09)
- Zakon o zaštiti zraka FBiH (Sl. novine FBiH 33/03, 4/10)
- Zakon o vodama FBiH (Sl. novine FBiH 50/06)
- Zakon o zaštiti od buke ZDK (Sl. novine ZDK 2/08, 1/14)
- Zakon o zaštiti od buke FBiH (Sl. novine FBiH 110/12)
- Krivični zakon FBiH (Sl. novine FBiH 36/03, 37/03), član 303, 304, 306 za krivična djela "Onečišćenje okoliša", "Ugrožavanje okoliša napravama" i "Ugrožavanje okoliša bukom".
- Krivični zakon FBiH (Sl. novine FBiH 36/03, 37/03), član 383 i 387, za krivično djelo "Nesavjestan rad u službi"
- Zakon o obligacionim odnosima FBiH (Sl. list RBiH 2/92, 13/93, 13/94, Sl. novine FBiH 29/03, 42/11), član 200 (novčana naknada za nematerijalnu štetu)

Aarhus centar
Zenica
www.ekoforumzenica.ba

Šta možemo činiti kod povećanog zagađenja?

Aarhus centar Zenica je
uspostavljen uz podršku

TRANSITION

Ministarstva vanjskih
poslova Češke Republike

Gdje mogu naći informacije o nivou zagađenja?

Informacije o kvalitetu zraka u Zenici su dostupne na internet stranicama Grada Zenica: **monitoring.zenica.ba** i Hidrometeorološkog zavoda FBiH: **www.fhmzbih.gov.ba**. Šestomjesečni i godišnji izvještaji o zagađenju zraka mogu se naći u materijalima za Gradsko vijeće: **www.zenica.ba**, a mjesečne biltene o zdravstvenoj ispravnosti životnih namirnica, vode i zraka objavljuje Institut za zdravlje i sigurnost hrane ZDK: **www.javnozdravstvo.ba**.

	SO ₂	PM ₁₀ (prašina)	Benzen
Satni prosjeci	440 µg/m ³	nema propisane granice	
Dozvoljeni broj prekoračenja godišnje	24 sata		
Dnevni prosjeci	125 µg/m ³	65 µg/m ³	nema propisane granice
Dozvoljeni broj prekoračenja godišnje	3 dana	35 dana	
Godišnji prosjek	50 µg/m ³	44,8 µg/m ³	5,6 µg/m ³

Šta su epizode pripravnosti, upozorenja, uzbune?

U slučajevima prekomjerne zagađenosti zraka na području Grada Zenica, Operativni plan interventnih mjera propisuje mjere, za lije provođenje je zadužen Operativni štab, na čelu sa gradonačelnikom.

Epizoda **pripravnosti** se proglašava kada se očekuje 48 sati stabilnog vremena (slab vjetar, temperaturna inverzija), i kad je dnevni prosjek SO₂>125 µg/m³, ili PM₁₀>50 µg/m³.

Epizoda **upozorenja** se proglašava kad je SO₂>400 µg/m³ u najmanje 3 sata na sva 3 mjerna mjesta, a kad je SO₂>500 µg/m³ u najmanje 3 sata na sva 3 mjerna mjesta, proglašava se epizoda **uzbune**.

Šta je okolinska dozvola?

Prema Zakonu o zaštiti okoliša FBiH, postrojenja koja mogu ugrožavati okoliš moraju imati okolinsku dozvolu. Okolinska dozvola sadrži, između ostalog: granične vrijednosti za ispuštanje zagađujućih materija, sistem mjerenja zagađenja, uslove za zaštitu zraka, vode, tla, itd.

U zavisnosti od veličine postrojenja, instalisane snage ili obima proizvodnje, okolinsku dozvolu izdaje nadležno federalno ili kantonalno ministarstvo. Dozvola se izdaje na 5 godina, nakon čega je potrebno provesti postupak obnove dozvole. U postupku izdavanja dozvole, zainteresirana javnost ima pravo učešća u javnim raspravama i ima pravo na pristup informacijama.

Nova industrijska postrojenja ne mogu početi sa radom dok ne dobiju okolinsku dozvolu. Stara postrojenja, koja su radila prije donošenja Zakona o zaštiti okoliša (2003), moraju izraditi plan aktivnosti prilagođavanja proizvodnje ekološkim propisima, na osnovu čega im se izdaje okolinska dozvola.

Nadzor nad radom postrojenja vrši nadležna inspekcija, koja može izricati mjere ili sankcije za neprovođenje tih mjera. U slučaju ponovljenog kršenja propisa ili u slučaju ozbiljne opasnosti po ljudsko zdravlje i okoliš, inspektor može zatražiti od nadležnog ministarstva da poništi izdatu okolinsku dozvolu.

Šta ako nadležni ne reaguju?

Kada nadležni organ ne pruži zatraženu informaciju u zakonom propisanim rokovima ("šutnja administracije"), žalba se podnosi rukovodiocu institucije u roku od 15 dana. Javni organ mora odgovoriti na žalbu u roku od 30 dana. Ukoliko nema odgovora, može se podnijeti urgencija drugostepenom organu. Ukoliko nema odgovora u roku od 7 dana, podnosi se zahtjev upravnom inspektoru za nadzor nad radom upravnog organa, koji je dužan odgovoriti u roku od 30 dana, a ako ne odgovori, može se pokrenuti upravni spor. I ako je stranka nezadovoljna drugostepenim rješenjem tužbom može pokrenuti upravni spor.

Nepostupanje po službenoj dužnosti je krivično djelo, za koje je Krivičnim zakonom FBiH predviđena kazna zatvora od 6 mjeseci do 5 godina. Za to krivično djelo podnosi se prijava nadležnom tužilaštvu.

Institucija Ombudsmena za ljudska prava BiH (**www.ombudsmen.gov.ba**) razmatra predmete koji se odnose na slabo funkcioniranje ili na povredu ljudskih prava počinjenu od strane bilo kojeg državnog organa, na osnovu pojedinačnih žalbi pravnih ili fizičkih lica. Institucija ombudsmena, ukoliko utvrdi povredu prava, izdaje preporuke nadležnim organima da poduzmu mjere kako bi se ispravile povrede ljudskih prava ili slabo funkcioniranje uprave, te savjetuje građane kako da iskoriste najpogodnija pravna sredstva ili ih upućuje na odgovarajuće institucije.

Kad se iscrpe svi pravni instrumenti domaćeg pravosuđa, odnosno ako oštećena stranka smatra da su odlukama nadležnih sudova u BiH narušena njena ljudska prava, tek tada se može podnijeti apelacija Evropskom sudu za ljudska prava u Starsbourgu (**www.echr.coe.int**).